

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA 410.006.03.2021

Pani
Agnieszka Ambroziak
Dyrektor
Młodzieżowego Ośrodka
Wychowawczego „Dom na Szlaku”
im. gen Tadeusza Kutrzeby w Załuskowie
Załusków 8, 96-521 Brzozów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/093 – Funkcjonowanie młodzieżowych ośrodków wychowawczych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy „Dom na Szlaku” im. gen Tadeusza Kutrzeby w Żaluskowie; Żalusków 8, 96-521 Brzozów ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Agnieszka Ambroziak – dyrektor MOW, od 1 marca 2015 r. (akta kontroli tom I str. 3-4)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie MOW do realizacji zadań. 2. Realizacja przez MOW zadań opiekuńczych i wychowawczych. 3. Monitorowanie skuteczności realizowanych zadań.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2021 (I kw.) z możliwością wykorzystania dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie, jeżeli byłoby to niezbędne do prawidłowego przeprowadzenia kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Sławomir Nowak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienia do kontroli: LWA/60/2021 z 16 kwietnia 2021 r. oraz LWA/120/2021 z 2 lipca 2021 r. (akta kontroli tom I str. 1-2)

¹ Dalej: MOW, Ośrodek lub Placówka.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm., dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2018–2021 (I kwartał) MOW na ogół prawidłowo realizował zadania dydaktyczne, opiekuńcze i wychowawcze wobec swoich wychowanków. Ośrodek zapewniał wychowankom bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w Placówce. Budynek, wykorzystywany do prowadzenia działalności przez MOW, był w dobrym stanie technicznym, przechodził obowiązkowe okresowe kontrole i spełniał wymagania dotyczące warunków mieszkalnych dla nieletnich. Wychowankom przebywającym w Ośrodku zapewniono udział w wielu zajęciach resocjalizacyjnych, w tym: terapeutycznych, sportowych, kulturalno-oświatowych oraz rozwijających zainteresowania. Przeprowadzano wymagane wielospecjalistyczne oceny poziomu funkcjonowania uczniów⁴, w celu określenia potrzeb rozwojowych i edukacyjnych wychowanków oraz określenia zakresu wsparcia, które powinny im być udzielone. Dla nowych wychowanków, bez zbędnej zwłoki, opracowywano indywidualne programy edukacyjno-terapeutycznego⁵. Dokonywano okresowych ocen efektów podejmowanych działań dydaktycznych, wychowawczych oraz opiekuńczych, a także badano poziom bezpieczeństwa wychowanków. Wspierano wychowanki w opracowywaniu indywidualnych programów usamodzielnienia⁶, w celu zapewniania im pomocy w tym zakresie po opuszczeniu MOW w związku z ukończeniem 18. roku życia. Podejmowane działania przyczyniły się, w ocenie NIK, do wzrostu z 38,9%⁷ do 75%, udziału procentowego wychowanków Ośrodka, które po opuszczeniu MOW kontynuowały naukę.

Stwierdzone w wyniku kontroli NIK nieprawidłowości dotyczyły:

- nieprecyzyjnego określenia w 11 (z 12 objętych kontrolą) IPE-T wymiaru godzinowego pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- niedostosowania wymiaru zatrudnienia w Ośrodku psychologów i pedagogów do liczby wychowanków przebywających w tej placówce.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie MOW do realizacji zadań

Opis stanu faktycznego

1.1. Zgodnie ze Statutem MOW⁹, Ośrodek jest publiczną placówką przeznaczoną dla dziewcząt niedostosowanych społecznie, w normie intelektualnej. Jego celem jest tworzenie właściwych warunków wychowawczych, kształcących, zdrowotnych i materialnych dla prawidłowego rozwoju przebywających w nim dzieci i młodzieży oraz umożliwienie im prawidłowego rozwoju i socjalizacji. Organem prowadzącym MOW jest powiat sochaczewski, a organem sprawującym nadzór pedagogiczny Mazowiecki Kurator Oświaty.

(akta kontroli tom I str. 405-431)

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej także: wopfu albo ocena.

⁵ Dalej także: IPE-T lub Program.

⁶ Dalej także: IPU.

⁷ Dane z poprzedniej kontroli NIK P/17/099 - Działalność resocjalizacyjna młodzieżowych ośrodków wychowawczych, przeprowadzonej w MOW w 2017 r., dalej także: kontrola P/17/099.

⁸ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Stanowiącym załącznik nr 1 do uchwały Rady Pedagogicznej MOW z dnia 21 listopada 2019 r. w sprawie nowelizacji Statutu.

Obowiązujące w MOW zasady postępowania w sytuacjach nadzwyczajnych uregulowane zostały w „Procedurach postępowania interwencyjnego w sytuacjach nadzwyczajnych”, które zostały wprowadzone do stosowania uchwałą Rady Pedagogicznej z dnia 27 listopada 2018 r. Procedury te opracowane zostały przez powołany przez dyrektora Ośrodka dwuosobowy zespół zadaniowy¹⁰, który zaktualizował wcześniej obowiązujące w MOW procedury postępowania w tym zakresie, uwzględniając wytyczne Ośrodka Rozwoju Edukacji. Określono w nich wykaz zdarzeń nadzwyczajnych oraz procedury reagowania w przypadku wystąpienia poszczególnych rodzajów zdarzeń. Do zdarzeń nadzwyczajnych szczególnych zaliczono: śmierć nieletniego albo ciężkie uszkodzenie ciała wskutek działań nieletniego lub innej osoby; bunt (zbiorowe wystąpienie czynne lub bierne); samobójstwo nieletniego; groźne zakłócenie porządku i bezpieczeństwa oraz zgwałcenie nieletniego. Za pozostałe zdarzenia nadzwyczajne uznano: znęcanie się nad nieletnim; samookaleczenia lub inne przejawy agresji powodującej uszkodzenie ciała; agresję, pobicie lub inne formy zakazanego karania i poniżającego lub nieludzkiego traktowania nieletniego; próby samobójcze; zbiorowe lub indywidualne ucieczki; spożywanie alkoholu lub przybycie do placówki pod wpływem alkoholu; spożywanie substancji chemicznych innych niż alkohol w celu wprowadzenia się w stan odurzenia; zakłócanie porządku na terenie Ośrodka z udziałem osób z zewnątrz.

W ww. dokumencie określono szczegółowe procedury reagowania w sytuacji wystąpienia poszczególnych wydarzeń nadzwyczajnych. Przykładowo, w przypadku wystąpienia zdarzeń zaliczonych do wydarzeń nadzwyczajnych szczególnych, wychowawca lub dyżurny nauczyciel zobowiązany był podjąć następujące działania: zapewnić bezpieczeństwo wychowanek; powiadomić o zaistniałym fakcie Policję i dyrektora MOW; udzielić pierwszej pomocy osobom poszkodowanym, a w przypadku, kiedy ofiara doznała poważnych obrażeń wezwać lekarza; zabezpieczyć miejsce zdarzenia do czasu przyjazdu Policji. W sytuacji, kiedy sprawcy byłyby agresywne oraz zagrażałyby swojemu zdrowiu i innych wychowanek nauczyciel lub wychowawca zobowiązany był ją odizolować od pozostałych wychowanek i monitorować jej zachowanie. O wystąpieniu tego rodzaju zdarzeń wychowawca/nauczyciel dyżurny w dniu zdarzenia mieli obowiązek poinformować rodziców/opiekunów wychowanek, zarówno będących sprawcami jak i poszkodowanymi, a dyrektor miał obowiązek poinformować sąd rodzinny.

(akta kontroli tom I str. 11-18)

1.2. Zgodnie z ww. „Procedurami postępowania interwencyjnego w sytuacjach nadzwyczajnych”, informację o zaistniałych zdarzeniach nadzwyczajnych wychowawca/nauczyciel sprawujący nadzór nad daną wychowanką miał obowiązek wpisać do rejestru zdarzeń nadzwyczajnych. W załącznikach do ww. procedur określono wzory: zgłoszenia ucieczki na Policję; rejestru zdarzeń nadzwyczajnych; rejestru użycia przymusu bezpośredniego; protokołu zastosowania środka przymusu bezpośredniego¹¹.

(akta kontroli tom I str. 11-29)

1.3. W wyniku oględzin przeprowadzonych w dniu 26 kwietnia 2021 r. stwierdzono, że w MOW zapewnione zostały bezpieczne i higieniczne warunki pobytu wychowanek, określone w rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu

¹⁰ W skład którego weszli wychowawcy zatrudnieni w MOW.

¹¹ Ustalenia kontroli dotyczące skali występowania w MOW zdarzeń nadzwyczajnych, w tym ucieczek, zostały przedstawione w punktach 2.2. i 2.3. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach¹². W budynku MOW, w którym zlokalizowane były m.in. internat, sale lekcyjne i stołówka, stosownie do wymogów ww. rozporządzenia, określonych w:

- § 5 – plany ewakuacji placówki umieszczone zostały w widocznych miejscach na każdym piętrze budynku, w sposób zapewniający łatwy do nich dostęp, zaś drogi ewakuacyjne oznaczono w sposób wyraźny i trwały;
- § 7 – teren Ośrodka był ogrodzony, a szlaki komunikacyjne wychodzące poza teren Placówki zabezpieczone w sposób uniemożliwiający bezpośrednie wyjście na jezdnię;
- § 8 – urządzenia sanitarnohigieniczne, w których zapewniono dostęp do bieżącą ciepłej i zimnej wody oraz środki higieny osobistej, utrzymane były w czystości oraz w stanie pełnej sprawności technicznej;
- § 16 – nawierzchnie stopni schodów wykonane były z antypoślizgowej terakoty, poręcze balustrad zostały zabezpieczone przed ewentualnym zsuwaniem się po nich, zaś otwarta przestrzeń schodów zabezpieczona została metalową kratą;
- § 20 – w pomieszczeniach MOW (w szczególności w pokoju nauczycielskim, w gabinecie pielęgniarki, w pokoju kierownika internatu oraz w kuchni) znajdowały się apteczki, zaopatrzone w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy wraz z instrukcją o zasadach jej udzielania.

(akta kontroli tom I str. 30-39)

Pracownicy pedagogiczni MOW (nauczyciele i wychowawcy oraz psycholog i pedagog) zostali przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy zgodnie z § 21 ww. rozporządzenia.

(akta kontroli tom I str. 38, 497)

1.4. Zgodnie z § 3 ust 1 rozporządzenia MENiS w sprawie bezpieczeństwa i higieny, co roku przeprowadzane były kontrole obiektów MOW pod kątem bezpieczeństwa i higienicznych warunków korzystania z tych obiektów. Kontrole te przeprowadzała trzyosobowa komisja powołana przez dyrektora MOW¹³. W wyniku kontroli przeprowadzonych w 2018 i 2019 r. wydano po jednym zaleceniu, które w obu przypadkach dotyczyło doposażenia pomieszczeń Ośrodka w meble i sprzęt. W wyniku kontroli przeprowadzonej w 2020 r. wydano natomiast zalecenie dotyczące doposażenia pomieszczeń kuchni, po zakończeniu ich remontu, w instrukcję BHP i apteczkę.

Zgodnie z § 3 ust 2 ww. rozporządzenia, z przeprowadzonych kontroli sporządzono protokoły, które dyrektor MOW przekazał do organu prowadzącego¹⁴.

(akta kontroli tom I str. 40-68)

Z ustaleń kontroli wynika, że wszystkie zalecenia wydane w wyniku ww. kontroli zostały wykonane.

(akta kontroli tom I str. 34, 438-443)

1.5. W badanym okresie MOW posiadał sześć obiektów budowlanych, dla których prowadzono książki obiektów budowlanych, w tym trzy budynki połączone ze sobą, w których znajdowały się m.in. pomieszczenia internatu i szkoły oraz oddzielny budynek, w którym mieściła się sala gimnastyczna, a także dwa budynki techniczne, w których znajdowały się kotłownia i garaż.

¹² Dz. U z 2020 r. poz. 1604 dalej: rozporządzenie MENiS w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

¹³ Kontrole te zostały przeprowadzone w dniach: 31 sierpnia 2018 r.; 29 sierpnia 2019 r.; 28 sierpnia 2020 r.

¹⁴ Odpowiednio w badanym okresie w dniach: 19 września 2018 r.; 9 września 2019 r.; 10 września 2020 r.

Wszystkie ww. obiekty MOW poddawane były co roku wymagany okresowym kontrolom rocznym i pięcioletnim¹⁵ (ostatnia kontrola pięcioletnia dotycząca m.in. stanu technicznego i przydatności obiektów do użytkowania, została przeprowadzona w dniu 22 czerwca 2018 r.).

Wydane w wyniku dwóch z ww. kontroli¹⁶ zalecenia pokontrolne dotyczące naprawy tynków na elewacjach zostały zrealizowane. W pozostałych przypadkach w protokołach z kontroli okresowych, o których mowa wyżej, nie sformułowano zaleceń.

(akta kontroli tom I str. 69-70; 174-222)

W MOW opracowano instrukcję bezpieczeństwa pożarowego, o której mowa w § 6 ust. 1 rozporządzenia MSWiA z 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów¹⁷, która – zgodnie z § 6 ust. 7 ww. rozporządzenia - zaktualizowana została w lutym 2018 r., a następnie we wrześniu 2020 r.

(akta kontroli tom I str. 71-73; 85-101)

Zgodnie z § 3 ust. 2-3 rozporządzenia MSWiA w sprawie ppoż., w MOW przeprowadzono co roku (w marcu) badania hydrantów pod kątem zapewnienia minimalnej wydajności poboru wody do celów przeciwpożarowych. Zgodnie z § 3 ust. 4 ww. rozporządzenia, w marcu 2020 r. przeprowadzono próby ciśnieniowe węży stanowiących wyposażenie hydrantów. Gaśnice w budynkach MOW posiadały aktualne badania okresowe.

(akta kontroli tom I str. 79-84; 102-118, 455)

1.6. Przeprowadzone w dniu 26 kwietnia 2021 r. w pomieszczeniach Ośrodka oględziny wykazały, że warunki mieszkalne dla wychowanek MOW odpowiadały wymogom określonym w § 26 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie publicznych placówek oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania¹⁸. MOW dysponował 15 pokojami dla wychowanek. Każdy z nich przeznaczony był dla nie więcej niż czterech wychowanek. Wszystkie wyposażone były w jednoosobowe łóżka piętrowe, poduszki, kołdry i bieliznę pościelową, szafki do przechowywania rzeczy osobistych wychowanek oraz szafy ubraniowe. Ośrodek dysponował również pomieszczeniami rekreacyjno-wypoczynkowymi dla grup wychowawczych, pomieszczeniami umożliwiającymi organizację spotkań całej społeczności (sala gimnastyczna, świetlica, jadalnia). W budynkach MOW znajdowały się odpowiednio wyposażone pomieszczenia do prowadzenia zajęć, jednoosobowa izolatka dla chorych, a także pomieszczenia umożliwiające samodzielne przygotowanie posiłków oraz pranie i suszenie rzeczy osobistych przez wychowanki. Łazienki i toalety umożliwiały korzystanie z nich w sposób zapewniający intymność i zgodnie z zasadami higieny. Pomieszczenia Ośrodka nie były dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

(akta kontroli tom I str. 30-38)

¹⁵ O których mowa w art. 62 ust 1 pkt 1 lit. a, b, c i pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo Budowlane (Dz. U. z 2020 r. poz. 1333, ze zm.), dalej: ustawa Prawo budowlane.

¹⁶ Zalecenie takie sformułowano zostały w wyniku przeprowadzonych w 2018 r. i 2020 r. kontroli dotyczących zagadnień, o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy Prawo budowlane.

¹⁷ Dz. U. z 2010 r. Nr 109 poz. 719, ze zm. dalej rozporządzenie MSWiA w sprawie ppoż.

¹⁸ Dz. U. z 2017 r. poz. 1606; dalej: rozporządzenie MEN w sprawie MOW.

1.7. MOW w latach szkolnych 2017/2018 i 2019/2020 dysponował 72 miejscami dla wychowanek, a w roku szkolnym 2020/2021 – 60 miejscami.

Liczba wychowanek MOW, zgodnie z prowadzoną ewidencją (z uwzględnieniem wychowanek skierowanych, które nie zostały doprowadzone do tej Placówki), kształtowała się następująco, według stanu na koniec kolejnych kwartałów:

- w 2018 r.: na 31 marca – 62, na 30 czerwca – 59, na 30 września – 60, na 31 grudnia – 55;
- w 2019 r.: na 31 marca – 49, na 30 czerwca – 55, na 30 września – 55, na 31 grudnia – 63;
- w 2020 r.: na 31 marca – 73, na 30 czerwca – 73, na 30 września – 61, na 31 grudnia – 55;
- w 2021 r.: na 31 marca – 56.

Bez uwzględnienia wychowanek skierowanych do MOW, ale niedoprowadzonych do tej Placówki liczby te kształtowały się następująco:

- w 2018 r.: na 31 marca – 52, na 30 czerwca – 52, na 30 września – 55, na 31 grudnia – 42;
- w 2019 r.: na 31 marca – 44, na 30 czerwca – 59, na 30 września – 48, na 31 grudnia – 55;
- w 2020 r.: na 31 marca – 62, na 30 czerwca – 69, na 30 września – 60, na 31 grudnia – 51;
- w 2021 r.: na 31 marca – 50.

(akta kontroli tom I str. 119)

1.8. Spośród ogółem 301 nieletnich skierowanych do MOW w latach 2018-2021 (I kw.), 152 (tj. 50,5%) nie zostało doprowadzonych do tej Placówki. Do MOW nie doprowadzono 44 ze 91 nieletnich skierowanych w 2018 r. (tj. 48,3%), 48 ze 105 skierowanych w 2019 r. (45,7%), 51 ze 85 skierowanych w 2020 r. (60,0%) oraz 9 z 20 skierowanych w I kw. 2021 r. (45,0%).

(akta kontroli tom I str. 120-121)

1.9. W latach 2018-2021 (I kw.) MOW prowadził następujące szkoły specjalne:

- rok szkolny 2017/2018 - szkoła podstawowa (klasy 5, 6 i 7) oraz gimnazjum (klasy 2 i 3);
- rok szkolny 2018/2019 - szkoła podstawowa (klasy 6, 7 i 8), gimnazjum (klasa 3) oraz liceum ogólnokształcące (klasa 1 dla wychowanek, które ukończyły gimnazjum);
- rok szkolny 2019/2020 - szkoła podstawowa (klasy 6, 7 i 8) oraz liceum ogólnokształcące (klasa 1 dla wychowanek, które ukończyły gimnazjum i klasa 1 dla wychowanek, które ukończyły szkołę podstawową po reformie systemu oświaty);
- rok szkolny 2020/2021 - szkoła podstawowa (klasy 7 i 8) oraz liceum ogólnokształcące (klasa 2 dla wychowanek, które ukończyły gimnazjum oraz klasy 1 i 2 dla wychowanek, które ukończyły szkołę podstawową po reformie systemu oświaty).

(akta kontroli tom I str. 127)

1.10. Liczba wychowawców zatrudnionych w MOW w latach 2018-2021 (I kw.) kształtowała się w przedziale od 19 do 22¹⁹.

¹⁹ Liczba wychowawców zatrudnionych w MOW wynosiła, według stanu na dzień: 30 marca 2018 r. – 20; 30 czerwca 2018 r. – 22; 30 września 2018 r. – 19; 31 grudnia 2018 r. – 21; 31 marca 2019 r. – 21; 30 czerwca 2019 r. – 21; 30 września 2019 r. – 20; 31 grudnia 2019 r. – 21; 31 marca 2020 r. – 22; 30 czerwca 2020 r. – 22; 30 września 2020 r. – 20; 31 grudnia 2020 r. – 20; 31 marca 2021 r. – 20.

W okresie tym, w szkołach prowadzonych przez Ośrodek pracowało 10 nauczycieli²⁰.

(akta kontroli tom I str. 122, 128)

Liczba psychologów i pedagogów zatrudnionych w Ośrodku kształtowała się następująco:

- psychologzy: lata 2018-2019 – jeden, lata 2020-2021 (I kw.) – dwóch.
- pedagogzy: w 2018 r. – jeden; lata 2019-2021 (I kw.) – dwóch.

Pełny tygodniowy obowiązkowy wymiar zajęć psychologa i pedagoga, zatrudnionych w Ośrodku, określony przez organ prowadzący, wynosił w ww. okresie 24 godziny tygodniowo, a następnie od dnia 1 września 2018 r. - 22 godziny tygodniowo, zgodnie z art. 42 ust. 7 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela²¹.

W latach 2018-2019 psycholog i pedagog świadczyli pracę w MOW w wymiarze 30 godzin tygodniowo i za godziny nadwymiarowe otrzymywali dodatkowe wynagrodzenie. Oznacza to, że ich wymiar zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty do 31 sierpnia 2018 r. wynosił - 1,3 etatu, a od 1 września 2018 r. - 1,4 etatu.

Wymiar zatrudnienia w MOW na stanowisku psychologa i pedagoga w poszczególnych latach badanego okresu, biorąc pod uwagę maksymalną liczbę wychowanek przebywających w tym okresie w Ośrodku, był niższy od wymaganego, wskazanego w § 24 ust. 2-4 rozporządzenia MEN w sprawie MOW, zgodnie z którym, w przypadku gdy liczba wychowanków w Ośrodku przekracza 36, tygodniowy obowiązkowy pełny wymiar zajęć na tych stanowiskach zwiększa się o co najmniej 1/3, w przeliczeniu na każdych kolejnych 12 wychowanków. Wg stanu na koniec poszczególnych kwartałów, dane w tym zakresie kształtowały się następująco:

- 31 marca i 30 czerwca 2018 r. (liczba wychowanek 52): pełny wymiar zatrudnienia w Ośrodku psychologa i pedagoga przy takiej liczbie wychowanek powinien zostać zwiększony co najmniej o 2/3 etatu, natomiast faktycznie był on większy w obu tych przypadkach o 1/4 etatu;
- 30 września 2018 r. (liczba wychowanek 55): pełny wymiar zatrudnienia w Ośrodku na tych stanowiskach powinien zostać zwiększony co najmniej o 2/3 etatu, natomiast faktycznie był on większy w obu tych przypadkach o 1/3 etatu;
- 31 grudnia 2018 r. (liczba wychowanek 42): pełny wymiar zatrudnienia w Ośrodku na tych stanowiskach powinien zostać zwiększony co najmniej o 1/3 etatu i faktycznie był on większy w obu tych przypadkach o 1/3 etatu;
- 31 marca 2019 r. (liczba wychowanek 44): pełny wymiar zatrudnienia w Ośrodku na tych stanowiskach powinien zostać zwiększony co najmniej o 1/3 etatu i faktycznie był on większy w obu tych przypadkach o 1/3 etatu;
- 30 czerwca 2019 r. (liczba wychowanek 49): pełny wymiar zatrudnienia w Ośrodku na tych stanowiskach powinien zostać zwiększony co najmniej o 2/3 etatu, natomiast faktycznie był on większy w obu tych przypadkach o 1/3 etatu;
- 30 września 2019 r. (liczba wychowanek 48): pełny wymiar zatrudnienia w Ośrodku na tych stanowiskach powinien zostać zwiększony co najmniej o 1/3 etatu i faktycznie był on większy w przypadku psychologa o 1/3 etatu, a w przypadku pedagoga o 1/2 etatu;

²⁰ W tym według stanu na dzień 30 czerwca, 30 września i 31 grudnia 2020 r. oraz 31 marca 2021 r. dwóch nauczycieli zatrudnionych było na niepełny etat..

²¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 2215, ze zm..

- 31 grudnia 2019 r. (liczba wychowanek 55): pełny wymiar zatrudnienia w Ośrodku na tych stanowiskach powinien zostać zwiększony co najmniej o 2/3 etatu, natomiast faktycznie był on większy w przypadku psychologa o 1/3 etatu, a w przypadku pedagoga – o 1/2 etatu;
- 31 marca 2020 r. (liczba wychowanek – 62): pełny wymiar zatrudnienia w Ośrodku na tych stanowiskach powinien zostać zwiększony co najmniej o 1 etat, natomiast faktycznie był on większy w obu tych przypadkach o 1/2 etatu;
- 30 czerwca 2020 r. (liczba wychowanek – 69): pełny wymiar zatrudnienia w Ośrodku na tych stanowiskach powinien zostać zwiększony co najmniej o 1 etat, natomiast faktycznie był on większy w obu tych przypadkach o 1/2 etatu;
- 30 września 2020 r. (liczba wychowanek – 60): pełny wymiar zatrudnienia w Ośrodku na tych stanowiskach powinien zostać zwiększony co najmniej o 2/3 etatu, natomiast faktycznie był on większy w obu tych przypadkach o 1/2 etatu;
- 31 grudnia 2020 r. (liczba wychowanek – 51): pełny wymiar zatrudnienia w Ośrodku na tych stanowiskach powinien zostać zwiększony co najmniej o 2/3 etatu, natomiast faktycznie był on większy w obu tych przypadkach o 1/2 etatu;
- 31 marca 2021 r. (liczba wychowanek – 50): pełny wymiar zatrudnienia w Ośrodku na tych stanowiskach powinien zostać zwiększony co najmniej o 2/3 etatu, natomiast faktycznie był on większy w obu tych przypadkach o 1/2 etatu.

Z powyższych danych wynika, że wymiar zatrudnienia w Ośrodku na stanowiskach psychologa i pedagoga dostosowany był do liczby wychowanek przebywających w tej Placówce, jedynie wg stanu na koniec IV kw. 2018 r. oraz I i III kw. 2019 r. Liczba wychowanek przebywających w tym czasie w MOW kształtowała się w przedziale od 42 do 48.

(akta kontroli tom I str. 129-132; tom II str. 367, 371)

1.11. Wyniki kontroli przeprowadzonej w MOW 14 i 18 maja 2021 r. przez Kuratorium Oświaty w Warszawie (na zlecenie NIK) wykazały, że zatrudnieni w Ośrodku w czasie tej kontroli wychowawcy, nauczyciele, psychologzy i pedagodzy posiadali wymagane kwalifikacje określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli²².

(akta kontroli tom I str. 374-375)

1.12. Zasady przewozu wychowanek MOW wprowadzone zostały zarządzeniem Dyrektora Ośrodka Nr 2/2017 z dnia 21 lutego w 2017 r. Wskazano w nim m.in., że przewóz wychowanek odbywa się samochodem będącym na wyposażeniu tej Placówki. Do ich przewozu może być wykorzystywany także samochód będący własnością pracownika, pod warunkiem zawarcia pisemnej umowy jego użyczenia na rzecz Ośrodka. W przypadku braku możliwości wykorzystania do tego celu samochodu służbowego lub prywatnego, przewóz odbywa się środkami komunikacji publicznej. Opiekę nad wychowanką w trakcie podróży zapewnia wyznaczony przez Dyrektora pracownik pedagogiczny. Liczba opiekunów zależy jest od okoliczności, czasu podróży, liczby przewożonych wychowanek. Pojazd służbowy prowadzi kierowca zatrudniony w MOW lub wyznaczony przez Dyrektora pracownik Ośrodka posiadający stosowne uprawnienia. W przypadku wystąpienia nieprawidłowości

²² Dz. U. z 2020 r. poz. 1289.

w trakcie przewozu wychowanek, pracownik pedagogiczny wyznaczony do opieki nad nimi sporządza niezwłocznie po zakończeniu podróży stosowną notatkę służbową i przekazuje ją Dyrektorowi.

(akta kontroli tom I str. 133-134, 136)

Do przewozu wychowanek Ośrodek dysponował dwoma samochodami służbowymi (busy 9 – osobowe), które nie posiadały dodatkowego wyposażenia zapewniającego bezpieczny przewóz agresywnych wychowanek.

Dyrektor MOW wyjaśniła, że występowały niebezpieczne sytuacje podczas transportu wychowanek, które były agresywne i używały przemocy fizycznej wobec kierowcy i pedagoga, próbowały wybić szybę i zaciągnąć hamulec ręczny w czasie jazdy, demolowały wnętrze pojazdu, odpinały pasy bezpieczeństwa, stwarzając swoim zachowaniem zagrożenie dla siebie i osób z nimi podróżujących, a także dla ruchu drogowego. W jej ocenie przewóz nieletnich z policyjnej izby dziecka powinna zabezpieczać Policja, która posiada wyspecjalizowany wydział konwojowy i odpowiednio wyposażone samochody.

(akta kontroli tom I str. 133-134, 432-434)

Obaj kierowcy zatrudnieni w Ośrodku, posiadali orzeczenia lekarskie o braku przeciwwskazań do wykonywania pracy na stanowisku kierowcy w MOW oraz odrębne orzeczenia o braku przeciwwskazań psychologicznych do kierowania pojazdem w ramach obowiązków służbowych.

(akta kontroli tom I str. 133, 435-437)

1.13. Zasady postępowania w przypadku stwierdzenia spożywania przez wychowanki na terenie Ośrodka alkoholu lub innych środków odurzających bądź przybycia do MOW w stanie wskazującym na ich spożycie, a także stwierdzenia na terenie tej Placówki substancji przypominającej wyglądem narkotyki określone zostały w przywołanych wyżej „Procedurach postępowania interwencyjnego w sytuacjach nadzwyczajnych”. Wskazano w nich m.in., że w przypadku stwierdzenia zachowania wskazującego na możliwość spożycia alkoholu lub substancji odurzających, wychowawca/nauczyciel opiekujący się daną wychowanką przeprowadza z nią rozmowę. W przypadku potwierdzenia powyższego faktu na podstawie wywiadu lub obserwacji powiadamia o tym dyrektora Ośrodka. W zależności od stanu zdrowia i zachowania, wychowanka pozostaje w pokoju lub jest umieszczana w izolatce lekarskiej. Gdy wychowanka jest agresywna, bądź swoim zachowaniem daje powód do zgorszenia albo zagraża życiu innych osób, wychowawca dyżurny może podjąć, po konsultacji z dyrektorem, decyzję o wezwaniu Policji. Osoba pracująca z daną grupą/klasą na bieżąco kontroluje stan wychowanki i jej zachowania. W sytuacjach koniecznych, wychowanka jest przewożona na Pogotowie Ratunkowe. W przypadku gdy wychowawca znajdzie na terenie Ośrodka substancję przypominającą wyglądem narkotyk, powinien ją zabezpieczyć przed dostępem osób niepowołanych i jej zniszczeniem do czasu przyjazdu Policji oraz powiadomić o zaistniałym zdarzeniu dyrektora oraz wezwać Policję. W ww. procedurach nie zamieszczono żadnych zapisów odnoszących się do przeprowadzania ewentualnych badań na obecność alkoholu i narkotyków w organizmie wychowanek, jak i działań, które należy podejmować w celu zapobiegania wnoszenia do Ośrodka, alkoholu, narkotyków i innych środków odurzających oraz niebezpiecznych narzędzi.

(akta kontroli tom I str. 11-18)

Dyrektor MOW wyjaśniła, że działania na rzecz zapobiegania wnoszeniu na teren Ośrodka alkoholu, narkotyków i innych środków odurzających oraz niebezpiecznych narzędzi uregulowane zostały w § 12 ust. 20 lit. j Regulaminu Ośrodka. Natomiast

w zakresie przeprowadzania badań na obecność alkoholu lub innych środków w organizmie nieletnich, nie przyjęto wewnętrznych procedur z uwagi na obowiązujące przepisy zakazujące takich praktyk. W przypadku, gdy stan wychowanki wskazuje na spożycie alkoholu lub środka odurzającego stosuje się sposób postępowania określony w „Procedurach postępowania interwencyjnego w sytuacji nadzwyczajnych”.

(akta kontroli tom I str. 134; 137)

W przywołanych przez Dyrektora postanowieniach § 12 ust. 20 lit. j Regulaminu Ośrodka, określając sposób postępowania w przypadku stwierdzenia przemycenia rzeczy i substancji niedozwolonych podano, m.in., że o ile jest to możliwe odbiera się je do depozytu lub zniszczenia. Wskazano również rodzaje kar, które mogą być zastosowane w stosunku do wychowanek w tego rodzaju sytuacji.

(akta kontroli tom I str. 137, 357)

1.14. W latach 2018-2021 (I kw.) w MOW przebywało łącznie 16 wychowanek w ciąży, z których: dziewięć po urodzeniu dziecka powróciło do domu rodzinnego; trzy zostały umieszczone w domach dla samotnych matek wraz z dziećmi; trzy po urodzeniu dziecka powróciły do swoich placówek opiekuńczo-wychowawczych, z których zostały skierowane do Ośrodka; jedna ciężarna wychowanka przebywała w MOW.

W dwóch przypadkach nieletnie wychowanki MOW, które po urodzeniu dziecka wróciły do domu rodzinnego i nadal nie wywiązywały się z obowiązku szkolnego, decyzją sądu zostały ponownie umieszczone w młodzieżowym ośrodku wychowawczym. W Ośrodku znajdowała się również jedna wychowanka, będąca matką rocznego dziecka pozostającego pod opieką placówki opiekuńczo-wychowawczej, której była podopieczną.

W ww. okresie w MOW nie przebywały nieletnie matki z dziećmi.

(akta kontroli tom I str. 134-135)

Zasady realizacji przez MOW zadań wskazanych w § 16 ust. 1 i 2 rozporządzenia MEN w sprawie MOW, w stosunku do wychowanek w ciąży, ustalone zostały w podpisanym przez Dyrektora Ośrodka dokumencie pn. „Zasady dotyczące opieki nad wychowankami w ciąży oraz przygotowania wychowanek do roli rodzicielskiej” oraz w „Programie przygotowującym wychowanki MOW do roli matki i życia w związku partnerskim”. Wskazano w nim m.in., że opiekę nad wychowankami ciężarnymi pełnią wszyscy pracownicy, natomiast bezpośrednim przygotowaniem ich do bycia mamą zajmują się wychowawcy, psycholog, pedagog i pielęgniarka. Opieka rozpoczyna się w dniu przybycia wychowanki do placówki i obejmuje kolejno: zapoznanie się z dokumentacją przebiegu ciąży, stanem zdrowia oraz jej stosunkiem do rozwijającej się ciąży; zgłoszenie pielęgniarce ciężarnej wychowanki celem monitorowania przez nią ciąży w kwestii medycznej (wizyty u ginekologa, wykonywanie badań zleconych przez lekarza, wprowadzenie ewentualnych diet, suplementów, czuwanie nad przebiegiem ciąży i sytuacją zdrowotną wychowanki, itd.); przeprowadzenie w grupie wychowawczej, do której zostanie skierowana wychowanka w ciąży pogadanki dotyczącej odpowiedniego jej traktowania oraz wspierania jej w wykonywaniu niektórych zadań i obowiązków; uświadomienie wychowance stanu, w którym się znajduje, zmian zachodzących w jej ciele, psychice oraz właściwego zachowania się; dostarczenie wychowance informacji na temat ciąży, porodu oraz konieczności dostosowania się do rozwijającej się ciąży; zintensyfikowanie współpracy z rodziną bądź placówką opiekuńczą ciężarnej wychowanki.

(akta kontroli tom I str. 140-141)

W MOW na rok szkolny 2020/2021 opracowano Program przygotowujący wychowanki do roli matki i życia w związku partnerskim pod nazwą „Będę Mamą”. Jego celami głównymi było przygotowanie merytoryczne wychowanek do rodzicielstwa, uświadamianie odpowiedzialności za ciążę i nowonarodzone dziecko oraz wsparcie emocjonalne. Zgodnie z programem, tematyka zajęć, które miały odbywać się raz w tygodniu, obejmować miała omówienie m.in.: zasad higieny i odżywiania się kobiety ciężarnej; przebiegu ciąży i rozwoju płodu tydzień po tygodniu; przebiegu porodu; zalet karmienia piersią niemowlaka oraz organizację warsztatów poświęconych przebieganiu, kąpieli i ubierania noworodka.

(akta kontroli tom I str. 142-149)

Dyrektor MOW wyjaśniła m.in., że program ten adresowany jest również dla chętnych najstarszych wychowanek Ośrodka. Zajęcia prowadzi psycholog. Wskazała ponadto, że wychowanki w ciąży mają zapewnioną podstawową opiekę medyczną, opiekę lekarza ginekologa oraz opiekę psychologiczną.

(akta kontroli tom I str. 134-135)

1.15. W związku z wystąpieniem zagrożenia rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2 Dyrektor MOW wprowadziła w dniu 27 marca 2020 r. do stosowania w tej Placówce „Procedurę postępowania w sprawie działań ochronnych przed zakażeniem koronawirusem COVID-19”. Zobowiązano w niej wszystkich pracowników do stosowania się do zaleceń i rekomendacji Głównego Inspektora Sanitarnego, Ministra Zdrowia oraz podległych im służb i podmiotów, a także do zaleceń organu prowadzącego oraz do przekazywania Dyrektorowi MOW informacji w sprawie wystąpienia zakażenia lub objęcia ich kwarantanną. Pracowników, sprawujących opiekę nad wychowankami, zobowiązano do wdrażania i nadzoru nad stosowaniem ww. zaleceń przez wychowanki. Wprowadzono zakaz wstępu na teren MOW osób niebędących pracownikami Ośrodka oraz zobowiązano wychowawców do przeprowadzania kontroli temperatury termometrem bezdotykowym wszystkich nowych wychowanek. Wprowadzono czasowe wstrzymanie udzielania nagród dla wychowanek w formie ich uczestniczenia w zajęciach organizowanych poza Ośrodkiem (wycieczki, konkursy, wolontariat, itp.).

Działania podejmowane przez Ośrodek w tym zakresie obejmowały ponadto: przeszkolenie pracowników i wychowanki znajdujące się w MOW w zakresie profilaktyki związanej z zapobieganiem zakażeniem się koronawirusem, w tym czynności higieniczno-sanitarnych, jakie należy podejmować w tym celu; zawieszenie odwiedzin rodziców/opiekunów prawnych i osób najbliższych wychowanek; wprowadzenie telefonicznych kontaktów pielęgniarki zatrudnionej w Ośrodku z lekarzem pierwszego kontaktu; zakup leków o charakterze profilaktycznym (np. na wypadek wystąpienia przeziębienia), maseczek i jednorazowych rękawiczek oraz środków dezynfekcyjnych.

(akta kontroli tom I str.153-156)

Dyrektor MOW wyjaśniła, że w okresie pandemii Ośrodek funkcjonował sprawnie. Nowe wychowanki doprowadzane do MOW były poddawane kwarantannie. Wszystkim pracownikom i wychowankom zapewniono dostęp do środków ochrony osobistej. Płyny dezynfekcyjne przekazał organ prowadzący oraz Minister Edukacji Narodowej. Kuratorium Oświaty w Warszawie przekazało maseczki, a rękawiczki jednorazowe zostały zakupione z środków własnych placówki. W MOW miały miejsce przypadki potwierdzonego zakażenia pracowników Ośrodka wirusem SARS-CoV-2, jednakże dotyczyło to osób, które przebywały w tym czasie na urloпах lub zwolnieniach lekarskich. W jednym przypadku potwierdzono zakażenie wirusem u wychowanki, którą niezwłocznie umieszczono w izolacie,

a pozostałe wychowanki mające z nią kontakt poddano kwarantannie (przebywały w internacie pod opieką czterech wychowawców). Nauczyciele i wychowawcy, którzy mieli bezpośredni kontakt z zakażoną wychowanką odbyli kwarantannę w miejscu zamieszkania.

(akta kontroli tom I str. 150)

1.16. Spośród 34 pracowników pedagogicznych MOW uprawnionych do szczepienia przeciw SARS-CoV-2 w ramach Narodowego Programu Szczepień w pierwszej grupie kadry pedagogicznej²³, sześciu²⁴ zostało zgłoszonych przez Ośrodek. Wg stanu na 30 kwietnia 2021 r., trzy ze zgłoszonych osób zostało zaszczepionych dwoma dawkami szczepionki, dwie osoby jedną dawką, zaś jedna osoba nie stawiała się na szczepienie z powodu choroby. Nie było osób zgłoszonych z wyznaczonym terminem, które oczekiwały na szczepienie.

(akta kontroli tom I str. 151-152)

1.17. W wystąpieniu pokontrolnym z dnia 8 czerwca 2017 r., skierowanym przez NIK do Dyrektora MOW po kontroli P/17/099, sformułowano wnioski pokontrolne dotyczące m.in.:

- ujęcia w Statucie MOW wszystkich wymaganych informacji wskazanych w załączniku nr 3 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 marca 2005 r. w sprawie ramowych statutów placówek publicznych (wniosek nr 1)²⁵;
- wyeliminowania z uregulowań wewnętrznych MOW zapisów przewidujących wymierzanie wychowankom kary nagany na spotkaniach społeczności Ośrodka oraz podawanie do wiadomości tej społeczności kar wymierzonych wychowankom (wniosek nr 2)²⁶;
- dostosowania wymiaru zatrudnienia w Ośrodku psychologów i pedagogów do wymogów określonych w § 24 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2 listopada 2015 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach (wniosek nr 4)²⁷.

(akta kontroli tom I str. 456-492)

Stwierdzono, że dwa pierwsze wnioski zostały zrealizowane. Statut MOW przyjęty uchwałą Rady Pedagogicznej z dnia 21 listopada 2019 r. zawierał informacje wskazane w załączniku nr 3 do rozporządzenia MENiS w sprawie ramowych statutów placówek publicznych, dotyczące form współpracy Ośrodka z właściwymi instytucjami oraz ze środowiskiem lokalnym, a także sprawy, w których samorząd uczniowski przedstawia radzie pedagogicznej i dyrektorowi wnioski i opinie²⁸.

²³ Tj. 20 wychowawców, 10 nauczycieli oraz czterech specjalistów (psychologów i pedagogów).

²⁴ Tj. czterech wychowawców, nauczyciel i specjalista.

²⁵ W związku z ustaleniami kontroli NIK dotyczącymi nie określenia w Statucie MOW form współpracy Ośrodka z właściwymi instytucjami oraz ze środowiskiem lokalnym, a także spraw, w przypadku których Rada Pedagogiczna (wykonując zadania rady ośrodka, która nie została utworzona), zasięgać powinna opinii m.in. samorządu wychowanków.

²⁶ W związku z ustaleniami kontroli NIK dotyczącymi zapisów w Statucie MOW, przewidujących, jako jedną z możliwych kar dla wychowanek, karę w formie nagany dyrektora na spotkaniu Społeczności Ośrodka, pomimo iż tego rodzaju kara może w ocenie NIK naruszać godność wychowanki oraz jej praw do ochrony przed poniżającym zachowaniem.

²⁷ W związku z ustaleniami kontroli NIK, z których wynikało, że wymiar zatrudnienia w MOW osób zatrudnionych na stanowiskach psychologa i pedagoga nie był dostosowany do tych uregulowań biorąc pod uwagę liczbę wychowanek przebywających w Ośrodku.

²⁸ W Statucie MOW wskazano, że samorząd uczniowski przedstawia radzie pedagogicznej i dyrektorowi wnioski i opinie we wszystkich sprawach ośrodka, w szczególności dotyczących realizacji podstawowych praw wychowanek oraz, że organy MOW, do których należy również samorząd uczniowski, współpracują

W aktualnym Statucie i Regulaminie MOW nie było zapisów przewidujących wymierzania wychowankom kar na spotkaniach społeczności Ośrodka oraz informowanie tej społeczności o karach wymierzonych wychowankom.

(akta kontroli tom I str. 7, 348-350, 408-415; tom II str. 387-389)

Nie został natomiast zrealizowany wniosek pokontrolny nr 4. Pomimo wzrostu łącznego wymiaru zatrudnienia w MOW na stanowiskach psychologa i pedagoga o 1/2 etatu²⁹, nadal jednak, jak wynika z ustaleń kontroli przedstawionych w pkt 1.10. niniejszego wystąpienia pokontrolnego, wymiar zatrudnienia tych specjalistów w Ośrodku był niedostosowany do liczby wychowanków przebywających w Placówce.

(akta kontroli tom I str. 119, 129-132, 157-158, 456-492)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Wymiar zatrudnienia w Ośrodku osób na stanowiskach psychologa i pedagoga, biorąc pod uwagę liczbę wychowanków przebywających w MOW wg stanu na koniec pierwszego, drugiego i trzeciego kwartału 2018 r., drugiego i czwartego kwartału 2019 r., każdego z czterech kwartałów 2020 r. oraz pierwszego kwartału 2021 r., nie spełniał wymogów określonych w § 24 ust. 4 rozporządzenia MEN w sprawie MOW, zgodnie z którymi w przypadku, gdy liczba wychowanków w Ośrodku przekracza 36, tygodniowy obowiązkowy pełny wymiar zajęć na tych stanowiskach zwiększa się o co najmniej 1/3, w przeliczeniu na każdych kolejnych 12 wychowanków.

Liczba wychowanków przebywających w tym czasie w Ośrodku kształtowała się w przedziale od 49 do 69, co oznacza, że wymiar zatrudnienia na stanowiskach psychologa i pedagoga powinien być zwiększony o jeden etat, podczas gdy faktycznie od 2020 r. był on zwiększony o 1/2 etatu.

(akta kontroli tom I str. 129-132)

Wicedyrektor MOW wyjaśniła m.in., że wymiar zatrudnienia na stanowisku psychologa i pedagoga był niższy od wymaganego, ponieważ Zarząd Powiatu Sochaczewskiego wyraził zgodę na dodatkowe zatrudnienie psychologa i pedagoga w wymiarze 1/2 etatu. Były również problemy ze znalezieniem kandydata do pracy na stanowisko psychologa, w związku z czym nastąpiło opóźnienie w zatrudnieniu drugiego psychologa. Wskazała ponadto, że w trakcie niniejszej kontroli NIK zostały już podjęte rozmowy o zwiększenie wymiaru zatrudnienia dla psychologa i pedagoga.

(akta kontroli tom II str. 367, 371)

OCENA CZĄSTKOWA

Kierownictwo MOW podejmowało działania w celu zapewnienia przygotowania Ośrodka do realizacji zadań opiekuńczych i wychowawczych, w tym zapewnienie bezpieczeństwa pobytu wychowanków i poszanowania ich godności. Obiekt Ośrodka był w dobrym stanie technicznym i spełniał wymagania w zakresie warunków mieszkalnych, określone w przepisach rozporządzenia MEN w sprawie MOW. Regularnie przeprowadzano okresowe (roczne i pięcioletnie) kontrole z ustawy Prawo budowlane, a także coroczne przeglądy z zakresu bezpieczeństwa przeciwpożarowego. W Ośrodku opracowano procedury postępowania w sytuacjach nadzwyczajnych, a w okresie pandemii SARS-CoV-2 wprowadzono rozwiązania mające na celu minimalizowanie ryzyka rozprzestrzeniania się wirusa. Zatrudnieni w Placówce nauczyciele, wychowawcy oraz specjaliści (pedagog, i psycholog) posiadali wymagane kwalifikacje. Nadal jednak wymiar zatrudnienia w Ośrodku

ze sobą przy podejmowaniu ważniejszych decyzji dotyczących działalności Placówki poprzez m.in. opiniowanie projektowanych uchwał.

²⁹ W stosunku do stanu stwierdzonego w trakcie kontroli P/17/099.

psychologów i pedagogów niedostosowany był do liczby wychowanków przebywających w tej placówce, pomimo że już po kontroli w 2017 r. Najwyższa Izba Kontroli wniosowała o jego zwiększenie.

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

2. Realizacja przez MOW zadań opiekuńczych i pedagogicznych

2.1. W latach 2018-2021 (I kw.) z ewidencji MOW skreślono ogółem 144 wychowanków, z czego:

- 35 z powodu ukończenia 18. roku życia po pobycie w MOW wynoszącym od 67 do 1543 dni³⁰;
- 45 z powodu długookresowej nieobecności spowodowanej ucieczką lub brakiem powrotu z urlopu/przepustki, po pobycie w MOW wynoszącym od 42 do 1016 dni³¹;
- 24 z powodu przeniesienia do innego MOW z przyczyn wychowawczych, po pobycie w MOW wynoszącym od 85 do 951 dni³²;
- 8 z powodu zakończenia procesu resocjalizacji przed ukończeniem 18 roku życia, po pobycie w MOW wynoszącym od 16 do 665 dni³³;
- 32 z innych przyczyn (m.in. takich jak zmiana środka wychowawczego na nadzór kuratora, przeniesienie do innego MOW w celu kontynuacji nauki), po pobycie w MOW wynoszącym od 12 do 911 dni³⁴.

(akta kontroli tom I str. 288; 452-454)

2.2. Zgodnie z danymi prowadzonej w MOW ewidencji zdarzeń nadzwyczajnych, w latach 2018-2021 (I kw.) w Ośrodku miały miejsce 34 zdarzenia nadzwyczajne dotyczące wychowanków, w tym: jedna próba samobójcza; 10 przypadków agresji i przemocy fizycznej (w tym pięć wobec wychowanków i pięć wobec wychowawców); 16 przypadków samookaleczenia; dwa przypadki zażywania narkotyków lub innych środków odurzających; cztery przypadki wandalizmu oraz jeden przypadek spożycia alkoholu przez wychowankę.

Dla porównania w latach 2012-2017 odnotowano 96 zdarzeń nadzwyczajnych, w tym: dwie próby samobójcze; 31 przypadków agresji i przemocy fizycznej (19 wobec wychowanków i 12 wobec wychowawców); 28 przypadków samookaleczenia; 10 przypadków zażywania narkotyków lub innych środków odurzających; cztery przypadki wandalizmu oraz 23 przypadki spożycia przez wychowanki alkoholu.

(akta kontroli tom I str. 226-231; 259-269, 289; tom II str. 368, 371)

Z informacji przekazanych kontrolerowi NIK przez Policję³⁵ oraz Pogotowie Ratunkowe³⁶ wynika, że w latach 2018-2021 (I kw.) miało miejsce 12 zdarzeń nadzwyczajnych dotyczących wychowanków Ośrodka, do których wezwano Policję lub/i Pogotowie Ratunkowe. Obejmowały one m.in. próbę samobójczą; przypadki wandalizmu i agresji ze strony wychowanków, samookaleczenia, podejrzenie zażycia środków odurzających i psychotropowych. Wszystkie ww. zdarzenia i interwencje Pogotowia i Policji zostały odnotowane przez MOW w rejestrze wydarzeń nadzwyczajnych.

(akta kontroli tom I str. 159-166)

³⁰ W latach 2018-2021 (I kw.) skreślono z ewidencji z tej przyczyny odpowiednio 9, 8, 15 i 3 wychowanki.

³¹ W latach 2018-2021 (I kw.) skreślono z ewidencji z tej przyczyny odpowiednio 18, 16, 9 i 2 wychowanki.

³² W latach 2018-2021 (I kw.) skreślono z ewidencji z tej przyczyny odpowiednio 6, 12, 2 i 4 wychowanki.

³³ W latach 2018-2020 skreślono z ewidencji z tej przyczyny odpowiednio 4, 3, 1 wychowankę. W I kw. 2021 r. żadna z wychowanek MOW nie została skreślona z ewidencji z tej przyczyny.

³⁴ W latach 2018-2021 (I kw.) skreślono z ewidencji z innych przyczyn odpowiednio 13, 7, 11 i 1 wychowankę.

³⁵ Pismo Komendy Powiatowej Policji w Sochaczewie z dnia 30 kwietnia 2021 r.

³⁶ Pismo z SP ZOZ Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego i Transportu Sanitarnego w Płocku z dnia 26 kwietnia 2021 r..

Z informacji przekazanej kontrolerowi NIK przez Straż Pożarną wynika, że wszystkie przeprowadzone przez nią interwencje w badanym okresie na terenie MOW (łącznie pięć) dotyczyły usuwania agresywnych owadów (osy, szerszenie) z miejsc gdzie stwarzały zagrożenie.

(akta kontroli tom I str. 167-173)

Wicedyrektor MOW wyjaśniła, że podejmowane w Ośrodku działania, których celem było przeciwdziałanie przemocy i demoralizacji obejmowały: realizację działań uwzględnionych w rocznych planach wychowawczo-resocjalizacyjnych grup wychowawczych; realizację programów profilaktycznych oraz badanie poziomu bezpieczeństwa w Ośrodku.

(akta kontroli tom II str. 368, 372)

W okresie objętym kontrolą, w poszczególnych latach szkolnych w ramach zajęć profilaktycznych w grupach wychowawczych realizowano m.in. następujące programy, których przedmiotem były ww. zagadnienia: „Przemoc rówieśnicza, agresja; „Bezpieczeństwo”, „Młodzież bez uzależnień”; „Zachowania ryzykowne młodzieży”, „Stop uzależnieniom”³⁷.

(akta kontroli tom II str. 244-251)

2.3. W latach 2018-2021 (do 31 marca) miało miejsce 50 ucieczek wychowanków MOW (21 w 2018 r., 16 w 2019 r., 11 w 2020 r. oraz dwie w I kwartale 2021 r.), w których udział wzięło w poszczególnych latach odpowiednio: 34, 23, 22 i osiem wychowanek. Połowę z nich stanowiły ucieczki indywidualne (osiem w 2018 r., 10 w 2019 r., sześć w 2020 r. i jedna w I kwartale 2021 r.). Liczba ucieczek zbiorowych kształtowała się w tym okresie następująco: 13 w 2018 r., sześć w 2019 r., pięć w 2020 r. oraz jedna w I kwartale 2021 r.

W porównaniu do lat 2014-2016³⁸, w których odnotowano łącznie 302 ucieczki (w tym 98 indywidualnych i 204 zbiorowe) liczba ucieczek wychowanków spadła o 83,4%.

(akta kontroli tom I str. 290-292, 473)

Wicedyrektor MOW wyjaśniła, że w celu ograniczenia liczby ucieczek zmieniono Regulamin MOW w zakresie systemu karania i wynagradzania wychowanek. Przede wszystkim umożliwiano korzystanie wychowankom z własnych telefonów komórkowych, wprowadzono dodatkowe nagrodowe wyjazdy do domu lub placówek opiekuńczo-wychowawczych (za zgodą sądu) w terminach innych aniżeli święta, wakacje lub ferie zimowe. Ponadto, z udziałem Policji przeprowadzane były z wychowankami rozmowy uświadamiające niebezpieczeństwo i zagrożenia wynikające z samowolnego oddalenia się poza teren Ośrodka. Dla wychowanek wyróżniających się wzorowym zachowaniem i postępami w nauce przewidziane jest stypendium naukowe finansowane przez Starostę Powiatu Sochaczewskiego. W ostatnim czasie nagrody takie otrzymały dwie wychowanki Ośrodka.

(akta kontroli tom I str. 225)

2.4. W wyniku kontroli dokumentacji 12 wychowanek³⁹, w tym 10 które w latach 2018-2020 opuściły MOW w związku z ukończeniem 18 roku życia oraz dwóch⁴⁰ o najdłuższym okresie pobytu, które opuściły Ośrodek przed ukończeniem 18. roku

³⁷ Przeprowadzone w MOW badania dotyczące poziomu bezpieczeństwa wychowanek omówione zostały w dalszej części wystąpienia (pkt 3.2.).

³⁸ Tj. okresu objętego kontrolą P/17/099.

³⁹ Do kontroli wybrano po czterech wychowanki skreślone z ewidencji MOW w 2018 r., w 2019 r. i w 2020 r. o najdłuższym okresie pobytu w MOW.

⁴⁰ Dla których prowadzono akta o nr ewid. 561 i 604.

życia⁴¹ stwierdzono, że przyczynami wydania przez sądy rejonowe orzeczeń w sprawie ich umieszczenia w młodzieżowym ośrodku wychowawczym były następujące okoliczności:

- w przypadku dwóch nieletnich⁴² - różnego rodzaju czyny karalne (m.in. przywłaszczenie mienia - kradzież na terenie szkoły, wielokrotne wyłudzenie pieniędzy);
- w przypadku 10 nieletnich⁴³ - uchylanie się od obowiązku szkolnego i/lub sięganie po używki: papierosy, alkohol, środki odurzające oraz zachowania agresywne, a także ucieczki z placówek opiekuńczo-wychowawczych (domów dziecka).

W przypadku dwóch z ww. nieletnich, orzeczenie sądu w sprawie umieszczenia nieletniego w MOW wiązało się ze zmianą dotychczas stosowanego środka wychowawczego w postaci nadzoru kuratorskiego⁴⁴.

Okres od wydania orzeczenia przez sąd do stawienia się ww. nieletnich w MOW wynosił w badanych sprawach od 29 do 301 dni⁴⁵.

(akta kontroli tom II str. 1, 19, 28, 40, 63, 75, 87, 98, 109, 122, 134, 145)

2.5. Badanie dokumentacji ww. 12 wychowanek wykazało, że we wszystkich przypadkach, po przybyciu nieletnich do Ośrodka zostały sporządzone dla nich indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne, zgodnie z § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania z pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym⁴⁶.

Programy te zostały opracowane w okresie od 10 do 71 dni od daty przybycia wychowanek do MOW, w tym w dziewięciu przypadkach w terminie do 30 dni, w dwóch przypadkach w terminie od 31 do 33 dni, a w jednym przypadku w terminie 71 dni.

Osiem z ww. IPE-T zostało opracowanych w Ośrodku przed wydaniem orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, a pozostałe cztery po jego wydaniu, w terminie do 7 dni od daty jego wpływu do MOW.

(akta kontroli tom II str. 1-3, 19-21, 28-30, 40-42, 63-65, 75-77, 87-89, 98-100, 109-111, 122-124, 134-136, 145-147)

Nieletnia, dla której IPE-T opracowano w dniu 27 września 2018 r., tj. po 71 dniach od daty stawienia się w MOW, przybyła do Ośrodka 18 lipca 2018 r., tj. po zakończeniu roku szkolnego. Podstawę do opracowania dla tej wychowanki IPE-T stanowiła wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia opracowana 27 września 2018 r. Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego zostało wydane dla niej 24 września 2018 r.

(akta kontroli tom II str. 145-147; 148-151)

Wicedyrektor MOW wyjaśniła m.in., że ww. wychowanka przybyła do MOW w czasie wakacji. Do opracowania IPE-T i wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia potrzebny był zespół wychowawczy w wieloosobowym składzie, którego członkowie w okresie wakacyjnym przebywali na urloпах

⁴¹ W jednym przypadku na podstawie postanowienia Sądu w sprawie uchylecia środka wychowawczego dotyczącego umieszczenia w MOW, na wniosek rodziców, a w drugim z powodu przeniesienia nieletniej w ciąży do domu dla kobiet w ciąży i matek z małoletnimi dziećmi.

⁴² Dla których prowadzono akta o nr ewid.: 515 i 549.

⁴³ Dla których prowadzono akta o nr ewid.: 506, 537, 556, 561, 562, 594, 604, 649, 667 oraz 705.

⁴⁴ Dla których prowadzono akta o nr ewid.: 537 oraz 561.

⁴⁵ Orzeczenie o umieszczeniu w MOW zostało wydane przez sąd w dniu 24 maja 2016 r., a wychowanka stawiała się w Ośrodku w dniu 21 marca 2017 r.

⁴⁶ Dz. U. Nr 296 poz. 1755; dalej: rozporządzenie MEN w sprawie pobytu w MOW.

wypoczynkowych. W związku z powyższym nie można było w tym okresie zwołać zespołu. Bez wychowawcy klasy nie było możliwe sporządzenie części edukacyjnej diagnozy ucznia. Ponieważ uznano, że diagnozę ma być przeprowadzona w sposób rzetelny przystąpiono do jej opracowania 27 września 2018 r. po otrzymaniu 24 września 2018 r. orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

(akta kontroli tom II str. 281)

W skład zespołów opracowujących ww. IPE-T wchodził prowadzący zajęcia z wychowankiem specjaliści (psycholog i pedagog), wychowawcy grup wychowawczych oraz nauczyciele. We wszystkich przypadkach przed sporządzeniem IPE-T dokonano wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia.

Wszystkie ww. IPE-T zawierały wymagane informacje, wskazane w § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym⁴⁷, przy czym w przypadku 11 IPE-T nieprecyzyjnie określono wymiar udzielanej wychowankom pomocy w części dotyczącej indywidualnego wsparcia pedagoga i psychologa, wskazując, że pomoc taka udzielana ma być „według potrzeb”.

IPE-T opracowane zostały na podstawie wopfu, z uwzględnieniem orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego (jeżeli były one sporządzone dla wychowanki) oraz innych dokumentów (np. z opinii rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych). We wszystkich zbadanych przypadkach IPE-T były modyfikowane tylko w przypadku przejścia wychowanki do nowego etapu edukacyjnego, tj. np. w sytuacji rozpoczęcia przez nią nauki w gimnazjum po ukończeniu szkoły podstawowej prowadzonej w MOW. W trakcie nauki na danym etapie edukacyjnym (tj. w szkole podstawowej, gimnazjum lub liceum ogólnokształcącym) IPE-T w badanych sprawach nie były zmieniane.

(akta kontroli tom II str. 1-3; 19-21; 28-30; 40-42; 63-65; 75-77, 87-89; 98-100; 109-111; 122-124; 134-136; 145-147, 372)

Wicedyrektor MOW wyjaśniła, że IPE-T nie były modyfikowane w trakcie etapu edukacyjnego, ponieważ w ocenie zespołu wychowawczego, nie zachodziła taka potrzeba. Potrzeba zmiany powstawała przy zmianie etapu kształcenia, kiedy na podstawie nowo wydane orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na niedostosowanie społeczne, opracowywane były IPE-T na kolejny etap edukacji.

Wicedyrektor wskazała ponadto, że w latach 2018-2021 (I kw.) występowały niekiedy problemy z uzyskaniem orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego dla wychowanek, głównie z powodu braku zgody rodzica na przeprowadzenie badania psychologiczno-pedagogicznego. Rodzice opieszale podchodzili do wyrażenia zgody na takie badania. Nie odpowiadali na telefony w tej sprawie, nie odsyłali niezwłocznie wypełnionych formularzy. W tej sytuacji w MOW nie czekano na wydanie takiego orzeczenia. Do opracowania IPE-T wykorzystywano m.in. opinie i wywiady innych instytucji, obserwacje zachowań dziecka w Placówce, rozmowy z rodzicami/opiekunami. Po otrzymaniu orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dokonywano modyfikacji IPE-T.

(akta kontroli tom II str. 281, 372)

⁴⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 1309, dalej: rozporządzenie MEN z 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia.

2.6. Dla trzech⁴⁸ z 10 wychowanek, które opuściły MOW w związku z ukończeniem 18 roku życia, w trakcie ich pobytu w Ośrodku zostały opracowane indywidualne programy usamodzielnienia, o których mowa w § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2012 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie⁴⁹. Dla kolejnych siedmiu z ww. wychowanek IPU zostało opracowane przez placówki opiekuńczo-wychowawcze, z których nieletnią skierowano do MOW.

(akta kontroli tom II str. 155, 166-167; 173-174)

Wszystkie trzy IPU opracowane w MOW, co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez wychowanki pełnoletności zostały przekazane do właściwego powiatowego centrum pomocy rodzinie⁵⁰ celem zatwierdzenia.

We wszystkich tych przypadkach Dyrektor MOW, w terminach określonych w § 3 ust. 1-3 rozporządzenia w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, informowała właściwych kierowników PCPR o wychowankach, które w kolejnym roku kalendarzowym osiągną pełnoletność⁵¹ i ich planowanym usamodzielnieniu, a także przekazywała im dokumentację dotyczącą osoby usamodzielnianej.

W opracowaniu w MOW ww. IPU udział brały usamodzielniane wychowanki oraz opiekunowie usamodzielnienia, którym w jednym przypadku był pedagog zatrudniony w MOW⁵², a w dwóch pozostałych matki wychowanek.

Do zadań opiekunów usamodzielnienia należało m.in.: zaznajomienie się z drogą życiową osoby usamodzielnianej; opracowanie wspólnie z wychowanką IPU, a następnie jego ocena i modyfikowanie IPU we współpracy z PCPR; opiniowanie wniosku o przyznanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki.

Zaplanowane w ww. IPU działania obejmowały dokończenie nauki w gimnazjum bądź kontynuację nauki w szkołach średnich oraz podjęcie pracy.

(akta kontroli tom II str. 156-158; 161-163; 169-172)

Wicedyrektor MOW wyjaśniła, że w badanym okresie nie występowały problemy z terminowym przekazywaniem dokumentów usamodzielnianych wychowanek oraz z przygotowaniem IPU.

(akta kontroli tom II str. 368, 372)

2.7. W latach 2018-2021 (do 31 marca) Ośrodek, zgodnie z § 14 ust. 1 rozporządzenia MEN w sprawie MOW, podejmował działania, mające na celu eliminowanie przejawów niedostosowania społecznego wychowanków oraz przygotowanie ich do samodzielnego i odpowiedzialnego życia po opuszczeniu Ośrodka.

Realizację tego zadania zapewniano poprzez organizowanie dla wychowanek w poszczególnych latach szkolnych 2018/2019 – 2020/2021, na terenie Ośrodka oraz poza nim, różnego rodzaju zajęć resocjalizacyjnych, profilaktyczno-wychowawczych, terapeutycznych, podczas których umożliwiano im nabywanie umiejętności życiowych i społecznych, ułatwiających prawidłowe funkcjonowanie w środowisku rodzinnym i społecznym. Były to m.in. zajęcia biblioterapeutyczne, zajęcia relaksacyjne, profilaktyczne oraz z zakresu doradztwa zawodowego, a także

⁴⁸ Wychowanek, dla których prowadzono akta o nr ewid.: 506, 537, 594

⁴⁹ Dz. U. z 2012 r. poz. 954; dalej: rozporządzenie w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie.

⁵⁰ Dalej: PCPR.

⁵¹ Przy czym w przypadku jednej wychowanki nie skierowano zawiadomienia w trybie, o którym mowa w § 3 ust. 1 rozporządzenia, ponieważ przybyła do MOW po upływie tego terminu, tj. w roku w którym osiągnęła pełnoletność.

⁵² Po opuszczeniu Ośrodka przez wychowankę funkcję opiekuna usamodzielnienia przejęła jej matka, za zgodą PCPR.

różnego rodzaju zajęcia w ramach kół zainteresowań (m.in. teatralnego, plastycznego, kosmetycznego, kulinarnego, sportowego, turystyczno-krajoznawczego, sekcji dziennikarskiej) oraz zajęcia w ramach udziału w działalności drużyny harcerskiej „Ostoja”. Przy realizacji ww. zajęć MOW współpracował m.in. z: Nadleśnictwem Radziwiłłów, Gospodarstwem Agroturystycznym „Stajnia u Kowali” w Nieborowie; Muzeum Ziemi Sochaczewskiej i Pola Walk nad Bzurą, bibliotekami publicznymi w Sochaczewie, Słubicach i Iłowie, Poradnią Zdrowia Psychicznego w Płońsku, Komendą Powiatową Policji, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Sochaczewie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Mobilnym Centrum Informacji Zawodowej przy OHP w Skierniewicach.

W roku szkolnym 2020/2021 w MOW zawieszono prowadzenie zajęć z zakresu wolontariatu oraz organizacji wycieczek z uwagi na pandemię.

(akta kontroli str. 244-251)

2.8. Wyniki kontroli, przeprowadzonej w MOW przez Kuratorium Oświaty w Warszawie na zlecenie NIK⁵³ wykazały, że:

- dzienniki zajęć grup wychowawczych spełniały wymogi określone w § 10 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji⁵⁴ i zawierały m.in. zapisy poświadczające realizację prowadzonych w placówce zajęć, plan pracy z wychowankami, tygodniowe założenia wychowawcze i realizację planu pracy oraz uwagi o wychowankach i informacje o kontaktach z ich rodziną;
- dzienniki lekcyjne odpowiadały wymogom określonym w § 8 ust. 2 i 3 rozporządzenia MEN w sprawie prowadzenia dokumentacji, tj. zawierały m.in. tygodniowy rozkład oraz tematy realizowanych zajęć edukacyjnych, wpisy dotyczące bieżących, średniorocznych i rocznych ocen z zajęć edukacyjnych oraz ocen z zachowania;

W przypadku wybranych do kontroli dzienników zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, prowadzonych przez zatrudnionych w MOW psychologów i pedagogów, stwierdzono, że nie do każdego z nich wpisane zostały wymagane informacje, o których mowa w § 11 ust. 3 rozporządzenia MEN w sprawie prowadzenia dokumentacji, dotyczące danych osobowych wychowanek i danych kontaktowych rodziców. Nie zawsze też były doprecyzowane zapisy odnoszące się do oceny postępów wychowanek oraz wniosków dotyczących dalszej z nimi pracy. Zalecenie pokontrolne sformułowane w tej sprawie w protokole z ww. kontroli Kuratorium Oświaty w Warszawie dotyczyły zamieszczania w każdym dzienniku zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej wymaganych zapisów w tym zakresie.

(akta kontroli tom I str. 375-381)

2.9. W latach 2018-2021 (I kw.) dwie wychowanki MOW uzyskały postanowienie sądu rodzinnego o przedłużeniu pobytu w Ośrodku po ukończeniu 18. roku życia, w celu kontynuowania nauki do końca roku szkolnego⁵⁵. Umożliwiło to jednej z nich ukończenie szkoły podstawowej, a drugiej - ukończenie II klasy trzyletniego liceum ogólnokształcącego.

(akta kontroli tom II str. 237, 241-242, 369, 373)

⁵³ O której mowa w pkt 1.11. niniejszego wystąpienia.

⁵⁴ Dz. U. z 2017 r. poz. 1646, ze zm.; dalej: rozporządzenie MEN w sprawie prowadzenia dokumentacji.

⁵⁵ W obu tych przypadkach postanowienia dotyczyły kontynuacji nauki w roku szkolnym 2020/2021.

Wicedyrektor MOW w wyjaśnieniach w tej sprawie podała m.in., że sąd nie informował Ośrodka o wnioskodawcach i przyczynach przedłużenia pobytu wychowanek w MOW. O tym, kto wnioskował, Ośrodek dowiadywał się od rodziców. W ww. okresie MOW nie występował do sądu z wnioskiem o przedłużenie pobytu wychowanek. Natomiast sąd występował do Ośrodka o opinię o wychowankach. W wydanych przez MOW opiniach uwzględniano postępy w nauce i zachowanie, stan zdrowia, relacje z rodziną, współpracę rodziców z ośrodkiem oraz wskazywano zasadność dalszego pobytu w MOW w celu ukończenia szkoły lub klasy.

(akta kontroli tom II str. 360, 372)

W latach 2018-2021, bez postanowienia sądu rodzinnego przedłużającego pobyt w MOW, naukę w ośrodku kontynuowało po ukończeniu 18. roku życia pięć wychowanek⁵⁶. Podstawę do kontynuacji nauki stanowiły w tych przypadkach kontrakty zawarte przez wychowanki z Ośrodkiem, w których zobowiązywały się do pozostania w Placówce do zakończenia roku szkolnego oraz do bezwzględnego przestrzegania Regulaminu Ośrodka, nienaganej postawy uczennicy i wychowanki, pod groźbą usunięcia z Placówki. Kontrakty te ze strony MOW podpisane zostały przez członków Zespołu Wychowawczego, w skład którego wchodziło kierownictwo MOW (tj. Dyrektor i Wicedyrektor), pedagog i psycholog, wychowawcy grup oraz wychowawca klasy.

(akta kontroli tom II str. 237-238, 243)

Wicedyrektor MOW wyjaśniła, że zainteresowanym wychowankom, które ukończyły 18 rok życia w trakcie roku szkolnego i nie posiadały postanowienia sądu o dokończeniu nauki w MOW, Ośrodek stwarzał możliwość kontynuowania nauki do końca roku szkolnego lub pierwszego półrocza roku szkolnego. Podstawę kontynuacji nauki w MOW stanowiły w takich przypadkach kontrakty zawierane przez Ośrodek z wychowankami. Wicedyrektor wskazała ponadto, że (w jej ocenie) nauka i współpraca z wychowankami, którym przedłużono pobyt na podstawie kontraktu jest efektywniejsza niż z wychowankami, którym pobyt przedłużono na podstawie postanowienia sądu. Te pierwsze lepiej kontrolowały swoje zachowanie i nie dopuszczały się rażących naruszeń zasad pobytu, ponieważ miały świadomość, iż mogą zostać usunięte z MOW. Decyzję o przedłużeniu pobytu w MOW pełnoletniej wychowance na podstawie kontraktu podejmował dyrektor Ośrodka w porozumieniu z zespołem wychowawczym. Zwracano się telefonicznie do organu prowadzącego o akceptację w w/w sprawie, na co organ ten, biorąc pod uwagę dobro dziecka, wyrażał zgodę. Rodzice/opiekunowie byli obciążani kosztami żywienia. Dyrektor Ośrodka zwalniał taką wychowankę z kosztów zakwaterowania na podstawie uchwały Rady Powiatu w Sochaczewie z dnia 4 października 2011 r.⁵⁷. Odzież, obuwie, środki higieny osobistej, przybory szkolne zapewniali rodzice/opiekunowie. Przedłużenie pobytu pełnoletnim wychowankom na podstawie kontraktu dotyczyło dziewcząt, które w Ośrodku nie sprawiały poważnych problemów wychowawczych, uzyskiwały ponadprzeciętne wyniki w nauce, aktywnie uczestniczyły w życiu MOW, odnosiły liczne sukcesy w konkursach zewnętrznych, festiwalach, itp. Ponadto wychowanki, z którymi zawierano kontrakty posiadały status ucznia według Systemu Informacji Oświatowej do końca roku szkolnego. W ww. uchwale Rady Powiatu w Sochaczewie, określono m.in., że do udzielania ulg

⁵⁶ Z czego w jednym przypadku dotyczyło kontynuacji nauki w roku szkolnym 2017/2018; w trzech przypadkach – w roku szkolnym 2018/2019 oraz w jednym przypadku - w roku szkolnym 2019/2020.

⁵⁷ Uchwała Nr IX/48/2011 w sprawie szczegółowych zasad, sposobu i trybu umarzania, odraczania lub rozkładania na raty spłaty należności pieniężnych mających charakter cywilnoprawny, przypadających Powiatowi Sochaczewskiemu lub jego jednostkom podległym oraz wskazania organu i osób do tego uprawnionych.

uprawniony jest m.in. kierownik jednostki podległej Powiatowi Sochaczewskiemu, jeżeli kwota należności pieniężnej nie przekracza 6 tys. zł

(akta kontroli tom II str. 237-238, 373, 381-386)

2.10. W trakcie kontroli NIK wystąpiła do Ministerstwa Sprawiedliwości z wnioskiem o przekazanie z Krajowego Rejestru Karnego informacji dotyczących dalszych losów 24 byłych wychowanek MOW⁵⁸, tj. czy po opuszczeniu Ośrodka wchodziły w konflikt z prawem. Dane przekazane przez Ministerstwo, ze względu na znaczny stopień ogólności, nie pozwalają jednak na przedstawienie w niniejszym wystąpieniu ww. informacji i porównanie ich z danymi w tym zakresie uzyskanymi w poprzedniej kontroli NIK z 2017 r.

(akta kontroli tom I str. 498-499)

2.11. Na podstawie danych pozyskanych przez NIK z Ministerstwa Edukacji Narodowej (dane z Systemu Informacji Oświatowej) oraz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ustalono, że spośród ww. 24 byłych wychowanek MOW:

- naukę kontynuowało 18 wychowanek, w tym siedem, które przebywały w Ośrodku do ukończenia 18. roku życia, jedna która opuściła MOW przed ukończeniem 18. roku życia oraz 10, które zostały skreślone z ewidencji MOW w związku z ucieczką lub brakiem powrotu do Ośrodka z przepustki;
- pracę podjęło 10 byłych wychowanek, w tym siedem, które przebywały w MOW do czasu ukończenia 18. roku życia, jedna która opuściła MOW przed ukończeniem 18. roku życia oraz dwie skreślone z ewidencji MOW w związku z ucieczką lub brakiem powrotu do Ośrodka z przepustki.

(akta kontroli tom I str. 383-400)

Według informacji uzyskanych przez kontrolera NIK z PCPR (właściwych do przyznania w tych przypadkach pomocy osobom usamodzielnianym), z grona 12 objętych badaniem byłych wychowanek⁵⁹, osiem⁶⁰ po opuszczeniu Ośrodka zgłosiło się do właściwego centrum w celu podjęcia realizacji IPU. Tylko pięć z nich⁶¹ realizowało IPU, natomiast trzy⁶², po otrzymaniu pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, rozpoczęły naukę, ale jej nie ukończyły i nie kontaktowały się z PCPR, przerywając tym samym realizację programu. Pozostałe cztery wychowanki⁶³ nie rozpoczęły procesu usamodzielniania, ponieważ nie zgłosiły się w tej sprawie do PCPR⁶⁴, przy czym w jednym przypadku⁶⁵, realizacja programu nie była możliwa w związku z nieuzupełnieniem IPU o podpis opiekuna usamodzielniania, którym była matka wychowanki.

(akta kontroli tom II str. 158; 160; 163; 171-172; 179; 306-314)

Ustalenia te wskazują, że udział procentowy wychowanek, które po opuszczeniu MOW:

⁵⁸ W tym 10 wychowanek, które opuściły MOW w związku z ukończeniem 18. roku życia, dwóch o najdłuższym okresie pobytu, które opuściły Ośrodek przed ukończeniem 18. roku życia oraz 12 wychowanek, które w latach 2018-2020 zostały skreślone z ewidencji MOW w wyniku ucieczki lub braku powrotu do Ośrodka z przepustki.

⁵⁹ W tym 10, które opuściły MOW w związku z ukończeniem 18. roku życia oraz dwóch, które opuściły Ośrodek przed upływem 18. roku życia.

⁶⁰ Dla których prowadzono akta o nr ewid.: 549, 556, 562, 594, 604, 649 oraz 667.

⁶¹ Dla których prowadzono akta o nr ewid.: 549, 556, 604, 649 oraz 667.

⁶² Dla których prowadzono akta o nr. ewid.: 537, 562 oraz 594.

⁶³ Dla których prowadzono akta o nr. ewid.: 506, 515, 561 oraz 705.

⁶⁴ Dla których prowadzono akta o nr. ewid.: 506, 515, 561 oraz 705.

⁶⁵ Dla których prowadzono akta o nr. ewid. 506.

- podjęły realizację IPU wyniósł 66,7% i był niższy od udziału procentowego stwierdzonego w tym zakresie w trakcie kontroli P/17/099 (72,7% w latach 2012-2016);
- kontynuowały naukę wyniósł 75% i był wyższy od stwierdzonego w trakcie kontroli P/17/099 (38,9% w latach 2014-2016);
- podjęły pracę i z tego tytułu zostały objęte ubezpieczeniem społecznym wyniósł 41,7 % i był wyższy od stwierdzonego w trakcie kontroli P/17/099 (38,9% w latach 2014-2016).

(akta kontroli tom I str. 495)

2.12. W wystąpieniu pokontrolnym z kontroli P/17/099 NIK sformułowała następujące wnioski pokontrolne, odnoszące się do zagadnień badanych w tym obszarze kontrolnym:

- zaprzestanie poddawania wychowanek przez pracowników Ośrodka testom na obecność w ich organizmie środków odurzających (wniosek nr 3)⁶⁶;
- określanie w dziennikach zajęć psychologa i pedagoga tygodniowego planu zajęć zgodnie z § 19 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (wniosek nr 5).

(akta kontroli tom I str. 456-492)

Stwierdzono, że oba te wnioski zostały zrealizowane. W wyniku kontroli nie stwierdzono w latach 2018-2021 (I kw.) występowania przypadków poddania wychowanek testom na obecność środków odurzających, przez pracowników Ośrodka.

Wyniki kontroli Kuratorium Oświaty w Warszawie dotyczącej prawidłowości prowadzenia dzienników zajęć psychologa i pedagoga wykazały, że zawierały one tygodniowe plany zajęć.

(akta kontroli tom I str. 7, 378-381, 496)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W 11 przypadkach, na 12 zbadanych, w IPE-T opracowanych przez MOW dla wychowanek nieprecyzyjnie określono wymiar udzielanej pomocy, w części dotyczącej indywidualnego wsparcia pedagoga i psychologa, wskazując, że pomoc taka udzielana ma być „według potrzeb”. Stanowiło to naruszenie § 6 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia MEN z 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, w którym wskazano, że IPE-T określa m.in. wymiar godzin, w którym będą realizowane poszczególne formy udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli tom II str. 1-3; 19-21; 28-30; 40-42; 63-65; 75-77, 87-89; 98-100; 109-111; 122-124; 134-136; 145-147)

Wicedyrektor MOW wyjaśniła, że ponieważ wymiar czasu indywidualnego wsparcia przez psychologa i pedagoga jest trudny do określenia, dlatego uznano, że zapis „według potrzeb” będzie właściwy, by nie ograniczać wychowankom dostępu do wsparcia psychologiczno-pedagogicznego. W przypadku wychowanek obecnie przebywających w Ośrodku, w IPE-T w części dotyczącej form pomocy psychologiczno-pedagogicznej został określony precyzyjny wymiar godzin,

⁶⁶ W związku z ustaleniami, z których wynikało, że w trzech przypadkach pracownicy MOW (pielęgniarka i pedagog szkolny) poddali wychowanki testom na obecność środków odurzających.

do którego dodano zapis „oraz według potrzeb”. Do wyjaśnień w tej sprawie Wicedyrektor dołączyła dwa IPE-T-y zawierające informacje o ustalonym dla wychowanka wymiarze godzin porad i konsultacji psychologicznych i pedagogicznych.

(akta kontroli tom II str. 372, 376-380)

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2018-2021 (I kw.) Ośrodek realizował zadania, określone w rozporządzeniu MEN w sprawie MOW, dotyczące prowadzenia działalności opiekuńczej, edukacyjnej i wychowawczej w stosunku do nieletnich, wobec których sąd rodzinny zastosował środek wychowawczy w postaci umieszczenia w MOW. Dla nowych wychowanków opracowywano bez zbędnej zwłoki IPE-T, w których jednak nie zamieszczano (poza jednym przypadkiem) wymaganych informacji dotyczących wymiaru godzinowego należnej im pomocy psychologiczno-pedagogicznej. W czasie pobytu w MOW wychowankom zapewniano udział w wielu zajęciach resocjalizacyjnych, w tym terapeutycznych, sportowych, kulturalno-oświatowych oraz rozwijających zainteresowania. Wychowankom kończącym 18. rok życia umożliwiano kontynuację nauki w Ośrodku do końca roku szkolnego oraz wspierano ich w opracowaniu indywidualnych programów usamodzielniania. Należy zaznaczyć, że udział procentowy byłych wychowanków MOW (objętych próbą kontrolną), którzy po opuszczeniu Ośrodka kontynuowali naukę lub podjęli pracę jest wyższy od udziału procentowego stwierdzonego w tym zakresie w kontroli NIK z 2017 r. (P/17/099).

OBSZAR

3. Monitorowanie skuteczności realizowanych zadań

Opis stanu
faktycznego

3.1. W wyniku badania dokumentacji ww. 12 wychowanek⁶⁷ ustalono, że dla każdej z nich, co najmniej dwa razy w roku szkolnym, dokonywano okresowej wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia, zgodnie z § 6 ust. 9 rozporządzenia MEN z 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia.

Powyższe oceny zostały opracowane przez zespół powołany w MOW, w skład którego, zgodnie z § 6 ust 3 ww. rozporządzenia, wchodził nauczyciele i specjaliści, prowadzący zajęcia z uczniem, a także wychowawcy grup wychowawczych.

Sporządzone w ww. sprawach wopfu, odpowiadały wymaganiom określonym w § 6 ust. 10 rozporządzenia MEN z 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia i zawierały zapisy dotyczące:

- indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, mocnych strony, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień ucznia (§ 6 ust. 10 pkt 1);
- zakresu i charakteru wsparcia ze strony nauczycieli, specjalistów lub pomocy nauczyciela, (§ 6 ust. 10 pkt 2);
- przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu ucznia, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie i uczestnictwo ucznia w życiu szkolnym oraz efektów działań podejmowanych w celu ich przezwyciężenia (§ 6 ust. 10 pkt 3).

(akta kontroli tom II str. 315-338)

Wicedyrektor MOW wyjaśniła m.in., że analizy działań zaplanowanych w IPE-T dokonywano z uwzględnieniem słabych i mocnych stron w obszarach: poznawczy, emocjonalno-społeczny, zainteresowań i ulubionych form aktywności, sytuacji rodzinnej poprzez pryzmat efektów osiągniętych przez wychowankę, m.in. w zakresie postępów w nauce i zachowaniu, udziału w zajęciach pozalekcyjnych

⁶⁷ W tym 10, które opuściły MOW w związku z ukończeniem 18. roku życia oraz dwóch, które opuściły Ośrodek przed upływem 18. roku życia.

i kołach zainteresowań, aktywności na forum grupy, klasy, ośrodka, współpracy i współdziałania z otoczeniem. W badanej przez NIK próbie wychowanek nie zachodziła konieczność modyfikacji IPE-T. Wśród zaleceń i wskazówek wskazywano na dalsze kontynuowanie działań i celów wymienionych w IPE-T.

(akta kontroli tom II str. 373)

3.2. W latach 2018-2021 (I kw.) w Ośrodku, zgodnie z § 28 rozporządzenia MEN w sprawie MOW, dokonywano oceny efektów działań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz badano poziom bezpieczeństwa wychowanków.

Oceną prawidłowości realizowanych przez MOW działań w tym zakresie zajmowano się dwa razy w roku szkolnym, oddzielnie w odniesieniu do I oraz do II okresu roku szkolnego. Na posiedzeniach Rady Pedagogicznej Kierownictwo MOW prezentowało sprawozdania z prowadzonego nadzoru pedagogicznego i działalności dydaktyczno-wychowawczej Ośrodka w ocenianym okresie. Podczas tych posiedzeń dokonywano m.in. oceny zrealizowanego planu pracy wychowawczo-resocjalizacyjnej, analizowano zrealizowane zadania w zakresie programów wychowawczych, profilaktycznych, pracy psychologa itd. Ustalano także wnioski do dalszej pracy na następny okres, które dotyczyły m.in: otoczenia szczególną opieką nowoprzybyłych wychowanek; motywowania i wspierania w nauce wychowanek; otoczenia szczególną opieką psychologiczno-pedagogiczną wychowanek przejawiających zachowania agresywne; systematycznego starannego dokumentowania procesu nauczania, wychowania i opieki; przestrzegania przez nauczycieli ramowego planu dnia; organizowania zajęć rozwijających zainteresowania podopiecznych podczas pobytu w internacie; czuwania nad bezpieczeństwem wychowanek, a w przypadkach problemowych - niezwłocznego podejmowania działań interwencyjnych; reagowania na każde łamanie regulaminu, w sposób akceptowalny społecznie, ze szczególnym zwróceniem uwagi na kulturę języka.

(akta kontroli tom II str. 252-265, 339-366)

Badania poziomu bezpieczeństwa wychowanek przeprowadzano w MOW poprzez badanie ankietowe wśród wychowanek obecnych w Ośrodku. W okresie objętym kontrolą, badania takie przeprowadzono czterokrotnie⁶⁸. Wynikało z nich, że większość wychowanek czuje się w MOW bezpiecznie, chociaż Ośrodek nie jest wolny od przemocy. Formami przemocy były przeważnie: przezywanie, wyśmiewanie, szturchanie, kradzieże. Dziewczęta niechętnie informowały dorosłych o zaistniałych zdarzeniach związanych z przemocą. We wnioskach z przeprowadzonych badań wskazywano m.in., że należy: wspierać nowoprzybyłe wychowanki w okresie adaptacyjnym; zwracać uwagę na relacje pomiędzy wychowankami; ustalać na bieżąco sprawczyń przemocy i wyciągać wobec nich konsekwencje za niewłaściwe zachowanie; uświadamiać wychowanki o konieczności informowania dorosłych o przejawach przemocy; zwiększyć wnikliwość nadzoru zachowania dziewcząt podczas przerw śródlekcyjnych. Wyniki przeprowadzonych badań oraz wnioski z nich wynikające przedstawiane były na posiedzeniach Rady Pedagogicznej MOW.

(akta kontroli tom II str. 180-215)

3.3. Jak wskazano w pkt 2.6. wystąpienia jedna wychowanka⁶⁹ wybrała do pełnienia funkcji opiekuna usamodzielniania, pedagoga zatrudnionego w MOW, który wyraził zgodę na tą rolę tylko na okres pobytu wychowanki w Ośrodku (tj. do 21 czerwca

⁶⁸ W dniach: 12 czerwca 2019 r., 25 lutego 2020 r., 23 czerwca 2020 r. oraz 20 stycznia 2021 r.,

⁶⁹ Dla której prowadzono akta o nr ewid. 537.

2019 r.). Po opuszczeniu MOW opiekunem usamodzielnienia została matka wychowanki. Pozostałe dwie wychowanki⁷⁰, dla których w MOW opracowano IPU na opiekuna usamodzielnienia wybrały matki.

(akta kontroli tom II str. 156-157, 161-162; 169-170)

Ośrodek dysponował informacjami dotyczącymi realizacji IPU w stosunku do ww. trzech wychowanek, z których dwie przystąpiły do realizacji IPU. Źródłem tych danych była korespondencja oraz rozmowy telefoniczne z pracownikami instytucji zajmującymi się udzielaniem pomocy na usamodzielnienie⁷¹.

Powyższe informacje były zgodnie z informacjami otrzymanymi w tej sprawie przez kontrolera NIK z PCPR.

(akta kontroli tom II str. 158; 163; 171, 301-303)

W Regulaminie procesu usamodzielnienia wychowanek MOW z 10 września 2020 r. (opracowanym przez pedagoga zatrudnioną w MOW i zatwierdzonym przez Dyrektora Ośrodka), przedstawiono ogólnie obowiązujące zasady procesu usamodzielnienia wychowanek, w tym m.in.: cele i etapy tego procesu, prawa wychowanek, w tym rodzaje pomocy finansowej, którą mogą otrzymać w trakcie tego procesu oraz warunki, które muszą one spełnić żeby taką pomoc uzyskać; rolę IPU w procesie usamodzielnienia oraz jego zawartości i zasady opracowania; zadania opiekuna usamodzielnienia oraz sposób jego wyboru. Wśród osób, które mogą zostać opiekunem usamodzielnienia, wymieniono m.in. pracowników MOW (tj. wychowawcę, psychologa lub pedagoga), przy czym wskazano, że pracownicy MOW, pełnią tę funkcję tylko w okresie pobytu wychowanki w Ośrodku. Określono również udział MOW w procesie usamodzielnienia oraz organizację realizacji ww. zadań w Ośrodku. Wskazano m.in., że usamodzielnieniem wychowanek w Placówce zajmuje się pedagog przy udziale opiekunów grup wychowawczych, w tym opiekuna prowadzącego wychowankę oraz psychologa i inne osoby pracujące z wychowankami.

(akta kontroli tom II str. 266-278)

Wicedyrektor MOW wyjaśniła m.in., że w Ośrodku w procesie usamodzielnienia wychowanek uczestniczy pedagog w ramach dodatkowych czynności zleconych przez dyrektora Placówki. W MOW powszechnie praktykowany jest zwyczaj wyznaczania opiekuna usamodzielnienia na czas pobytu w Ośrodku i po jego opuszczeniu. Nie zawsze PCPR lub inne instytucje zajmujące się procesem usamodzielnienia informują MOW o wyznaczeniu nowego opiekuna usamodzielnienia. Po przekazaniu dokumentacji wychowanki wraz z IPU do właściwej instytucji, współpraca z nimi kończy się. Po opuszczeniu MOW. Wychowanki utrzymują kontakt z pracownikami Ośrodka poprzez portale społecznościowe, stronę internetową MOW oraz rozmowy telefoniczne, w sytuacji, gdy potrzebują konkretnej pomocy lub instrukcji (dotyczących na przykład załatwienia spraw w urzędzie). Ponadto Ośrodek organizuje tzw. *Dzień Rodzinny*, na który zapraszane są były wychowanki.

(akta kontroli tom II str. 238-239)

3.4. Dyrektor Ośrodka opracowała „Procedurę monitorowania losów absolwentów MOW”, która została przedstawiona Radzie Pedagogicznej w dniu 16 kwietnia 2018 r. Wskazano w niej, że w MOW prowadzi się dokumentację monitorowania losów absolwentów, którą stanowią: korespondencja listowa, notatki z przeprowadzonych rozmów telefonicznych, spotkań lub kontaktu za pomocą portali społecznościowych. Osobami odpowiedzialnymi za monitorowanie losów

⁷⁰ Dla których prowadzono akta o nr ewid. 594 i 506.

⁷¹ Jak wynika z notatek pedagoga znajdujących się w MOW.

absolwentów mieli być wychowawca prowadzący i pedagog. Zbieranie informacji na podstawie korespondencji listowej, należało do zadań pedagoga i miało być realizowane przynajmniej raz w roku (w czerwcu i lipcu). Dokumentacja z monitorowania losów byłych wychowanek przechowywana miała być w gabinecie wicedyrektora Ośrodka. W Procedurze nie określono, do jakich celów wykorzystane miały być zebrane informacje o absolwentach Ośrodka.

(akta kontroli tom II str. 292)

W dokumentacji przechowywanej w MOW znajdowały się m.in. korespondencja prowadzona z PCPR, MOPR i MOPS dotycząca poszczególnych wychowanek, która dotyczyła m.in. zapytań Ośrodka o informację na temat kontynuowania nauki, ukończenia szkoły, procesu usamodzielnienia oraz obecnej sytuacji życiowej. W dokumentacji tej znajdowały się również notatki pedagoga w sprawie pozyskanych przez niego informacji dotyczących dalszych losów wychowanek.

(akta kontroli tom II str. 292-300)

Wyniki przeprowadzonych analiz, na podstawie zebranych informacji o losach byłych wychowanek przedstawione zostały na posiedzeniach Rady Pedagogicznej MOW w dniu 27 listopada 2018 r. i 23 maja 2019 r.

Na posiedzeniu Rady Pedagogicznej w dniu 27 listopada 2018 r. Wicedyrektor Ośrodka przy omawianiu tych zagadnień podała m.in., że wychowanki, które kończą edukację na poziomie gimnazjum nie mają przygotowania zawodowego i brakuje im motywacji do korzystania z ofert szkoleniowych proponowanych przez urząd pracy. Zawierają nieformalne związki partnerskie, z których rodzą się dzieci. Inne wychowanki, jeśli podejmują zatrudnienie to dorywczo. Niektóre nie radzą sobie z trudami życia codziennego. Wicedyrektor wskazywała na potrzebę rozszerzenia oferty edukacyjnej o branżowe szkolnictwo zawodowe I stopnia; prowadzenie w szerszym zakresie zajęć z zakresu doradztwa zawodowego, szczególnie pod kątem praw pracowniczych w oparciu o Kodeks pracy; poszerzenie zajęć wychowawczych o zajęcia przygotowujące do macierzyństwa.

Na posiedzeniu Rady Pedagogicznej w dniu 23 maja 2019 r. wskazano, że wśród informacji nadesłanych z PCPR, MOPS i GOPS w sprawie absolwentek MOW przeważają informacje podobne do wcześniej uzyskanych. Zwrócono jednak uwagę na informacje świadczące o tym, iż dziewczęta po opuszczeniu MOW nie potrafią sobie poradzić w załatwianiu różnych spraw urzędowych. W związku z powyższym zaproponowano, aby w ramach doradztwa zawodowego położyć szczególny nacisk na zajęcia związane z tym problemem.

(akta kontroli tom II str. 304-305)

Wicedyrektor MOW wyjaśniła m.in., że w 2020 r. działania na rzecz pozyskania informacji o losach byłych wychowanek, ze względu na pandemię, realizowano w bardzo ograniczonym zakresie, a w 2021 r. nie zebrano jeszcze materiałów, które można poddać analizie.

(akta kontroli tom II str. 370, 373-374)

3.5. W wystąpieniu pokontrolnym z dnia 8 czerwca 2017 r. po kontroli P/17/099 nie formułowano wniosków pokontrolnych odnoszących się do monitorowania skuteczności realizowanych zadań procesu resocjalizacji wychowanek MOW. Zwrócono jedynie uwagę na brak podejmowania przez MOW w formie udokumentowanej działań, w celu pozyskania informacji o losach byłych wychowanek oraz nieprzeprowadzania, przez pryzmat takich informacji, analiz dotyczących skuteczności procesu resocjalizacji. Z przedstawionych wyżej ustaleń kontroli NIK wynika, że MOW podjął działania w tym zakresie.

(akta kontroli tom I str. 491-492)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia podejmowane w MOW działania na rzecz monitorowania skuteczności realizowanych zadań opiekuńczych i wychowawczych. W Ośrodku, zgodnie z obowiązującymi przepisami, co najmniej dwa razy w roku, dokonywano okresowych wielospecjalistycznych oceny poziomu funkcjonowania uczniów, które zawierały wszystkie wymagane elementy. Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie MOW, w odniesieniu do każdego okresu roku szkolnego, dokonywano oceny efektów podejmowanych działań pedagogicznych, opiekuńczych i wychowawczych oraz przeprowadzano badania poziomu bezpieczeństwa wychowanków, na podstawie których formułowano wnioski do dalszej pracy. Podejmowano również działania na rzecz monitorowania losów byłych wychowanków, których wyniki były wykorzystywane do określania propozycji zmian zakresie realizowanego przez Ośrodek procesu resocjalizacji.

IV Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK wnosi o:

- 1) kontynuowanie działań w celu dostosowania wymiaru zatrudnienia w Ośrodku psychologów i pedagogów do wymogów określonych w § 24 ust. 4 rozporządzenia MEN w sprawie MOW;
- 2) każdorazowe określanie w opracowanych IPE-T wymiaru godzin, w którym mają być realizowane poszczególne formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej wychowankom, zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia MEN z 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia.

V Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 23 lipca 2021 r.

Sławomir Nowak
główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie
p.o. wicedyrektora
Urszula Klimska

.....
podpis

.....
podpis